

Läksyhjelppi-ohjaajan käsikirja

Suomen Punaisen Ristin Läksyhjelppi-ohjaajina
toimiville vapaaehtoisille

Sisällys

Tervetuloa	4
Läksyhelppin käynnistäminen	5
Ohjaajana Läksyhelpissä	6
Läksyhelppi käytännössä	7
Yhteiset pelisäännöt	10
Hyvän ohjauksen keinot	11
Pelit ja leikit	14
Psykososiaalinen tuki	17
Turvallinen toiminta	18
Ohjaajien turvallisuus	20
Punaisen Ristin periaatteet Läksyhelppi-toiminnassa	22

Läksyhjelppi on enemmän kuin paikka tehdä kotitehtäviä. Se on vapaaehtoisten ohjaama turvallinen ja avoin tila, jossa lapsi, nuori tai aikuinen osallistuja saa olla oma itsensä ilman kotiin tai kouluun liittyviä odotuksia tai rooleja. Läksyhjelpissä yksinäisyyden tunne helpottaa yhteisen tekemisen ja kohtaamisen avulla, ja samalla syntyy tilaa luovuudelle, sosiaalisten taitojen harjoittelulle ja oppimisvalmiuksien vahvistumiselle.

”

Läksyhjelpissä autetaan koululaisia läksyjen teossa, mutta ennen kaikkea opetellaan oppimaan oppimisen taitoja. Luodaan mukava ja turvallinen tila lapsille, ja joskus tärkeintä on se, että läsnä on yksikin turvallinen ja luotettava aikuinen.

– Läksyhjelppi-ohjaaja

Tervetuloa

Joka viikko vapaaehtoiset Läksyhelppi-ohjaajat kokoontuvat ympäri maata kouluihin, kirjastoihin ja nuorisotiloihin tukemaan koulutehtävien tekemistä ja sosiaalisten suhteiden rakentumista. Ohjaajat etsivät yhdessä lasten ja nuorten kanssa ratkaisuja vaikeisiin kotitehtäviin, juttelevat, juovat ehkä lasin mehua ja pelaavat vaikka lautapelejä.

Läksyhelppi tarjoaa yksilöllistä tukea osallistujille. Jotkut oppivat suomen kieltä, toiset saavat helpotusta yksinäisyyteen, joillekin se on tilaisuus paneutua koulutehtäviin. Kaikille se on mukava hetki turvallisten aikuisten ohjauksessa. Läksyhelppi on avoin kaikille, eikä osallistujalta kysytä syytä tuen tarpeeseen. Parhaimmillaan toiminta on hengähdyspaikka arjen keskellä, jossa luotettavat ja ystävälliset Läksyhelppi-ohjaajat tarjoavat aikaansa ja osaamistaan osallistujien hyvinvoinnin tueksi. Läksyhelpejä järjestetään myös aikuisopiskelijoille, jotka haluavat esimerkiksi harjoitella suomen kieltä tai tarvitsevat muusta syystä tukea opiskeluun.

Tämä käsikirja kokoaa yhteen käytännön vinkkejä ja kokemuksia Läksyhelppin käynnistämisestä ja toteuttamisesta. Käsikirjan tavoitteena on tukea vapaaehtoisia Läksyhelppi-ohjaajia.

Kiitos, että olet mukana tässä arvokkaassa tehtävässä.

Läksyhelpin käynnistäminen

Jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa on erilaisia tarpeita oppimisen tuelle. Pyyntö Läksyhelpin perustamiseksi voikin tulla koululta tai Punainen Risti voi itse ehdottaa yhteistyötä koulun kanssa.

Näillä ohjeilla Läksyhelpin käynnistäminen onnistuu:

1. Kootkaa vähintään 3–4 vapaaehtoisen ryhmä Läksyhelpin ohjaajiksi ja ilmoittautukaa Läksyhelppi-koulutukseen.
2. Sopikaa koulun kanssa Läksyhelpin käytänteistä, kuten luokkatilasta, päivästä ja kellonajasta sekä tarvikkeiden säilyttämisestä. Mikäli koululta ei löydy sopivaa tilaa, Läksyhelpin voi järjestää myös kirjastoissa tai nuorisotiloissa. On myös hyvä sopia yhteyshenkilöt koululta ja vapaaehtoisista, jotta viestintä on sujuvaa.
3. Sopikaa ohjaajien kesken toimintatavat ja vastuunjaot sekä kuinka pidätte yhteyttä toisiinne, esimerkiksi vuorojen sopimista varten.
4. Mainostakaa Läksyhelppiä ja pyytäkää koulua kertomaan toiminnasta myös oppilaiden huoltajille.
5. Lisätkää Läksyhelppi ja sen yhteystiedot Punaisen Ristin paikallisosaston kotisivuille.
6. Hankkikaa tarvittaessa rahoittaja tai hakekaa avustusta pienen välipalan ja muiden tarvikkeiden hankintaan.
7. Kootkaa toimintapakkiin tarvittavia välineitä, kuten Punaisen Ristin vapaaehtoisliivit, kyniä, paperia, pelejä, tarroja, leikkivälineitä ja opasteita, sekä tietenkin tämä käsikirja.
8. Luokaa verkostoa koulun opettajiin ja oppilaiden huoltajiin esimerkiksi esittäytymällä vanhempainilloissa ja kutsumalla huoltajat tutustumiskäynnille Läksyhelppiin.

Ohjaajana Läksyhelpissä

Läksyhelppi on paljon enemmän kuin kotitehtävien teon hetki. Se on turvallinen kohtaamispaikka, jossa eri-ikäiset osallistujat voivat keskittyä oppimiseen ja osallistua yhteiseen toimintaan omista lähtökohdistaan käsin. Parhaimmillaan Läksyhelppi muodostaa sekä kävijöille että ohjaajille lämpimän ja mukavan yhteisön.

Kotitehtävien tekemisen lisäksi Läksyhelpissä pelataan, leikitään, luetaan ja jutellaan koulupäivästä sekä muista arkeen liittyvistä asioista. Toisinaan tarjolla voi olla pientä välipalaa tai erilaista ohjelmaa, jonka kautta osallistujat tutustuvat toisiinsa. Osallistujilta voi kerätä toiveita ohjelman sisällöstä, jolloin heillä on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan.

Läksyhelppin tarkoitus ei ole korvata opettajan työtä, vaan tukea osallistujien oppimisen edellytyksiä vertaistuellisen ohjauksen avulla. Läksyhelppi-ohjaajalta ei vaadita erityistä ammatti- tai oppiainekohtaista osaamista. Kiinnostus auttamiseen ja ohjaamiseen riittää. Haastaviin tehtäviin etsitään ratkaisuja yhdessä ja oppiminen nähdään yhteisenä tutkimusmatkana harjoiteltavan asian äärellä. Ohjaajien kesken on tärkeää keskustella ohjaamisen tavoista sekä siitä, miten hyvää ja kannustavaa ilmapiiriä luodaan ja ylläpidetään.

”

*Oppijoiden
auttaminen
annetuissa
koulutehtävissä –
ja lasten juttujen
kuunteleminen
siinä ohessa.*

– Läksyhelppi-ohjaaja

Läksyhelppi-ohjaajan on välttämätöntä ymmärtää toiminnan edellytykset ja ohjaamisen peruseräatteen. Näitä taitoja ja käytäntöjä käsitellään Läksyhelppi-koulutuksessa, joka tukee vapaaehtoista tehtävässään ja auttaa toimimaan yhdenmukaisesti eri toimipaikoissa. Tässä käsikirjassa käydään myös läpi konkreettisia vinkkejä ohjaamisen tueksi. Omia taitoja ja tietoja on suositeltavaa päivittää säännöllisesti, sillä toimintaympäristö, opetuskäytännöt ja osallistujien tarpeet voivat ajan myötä muuttua.

Läksyhelppi käytännössä

Ennen aloittamista

Huolehdi, että tila on rauhallinen ja pöydät aseteltu niin, että osallistujat ja ohjaajat voivat istua yhdessä, mutta eivät liian tiiviisti. Tämä helpottaa keskittymistä. Ota esille kynät ja muut tarvittavat välineet. Erityisesti toimintakauden alussa on hyvä järjestää tarvikkeet aina samoille paikoille, sillä se auttaa tutun pohjan luomisessa.

Läksyhelppi-kerran rakenne

Läksyhelppissä on hyvä olla samankaltaisena toistuva rakenne, jonka ohjaajat sopivat yhdessä.

Esimerkiksi:

1. Tullessaan kaikki kirjoittavat nimensä taululle tai ohjaajat käyvät tervehtimässä jokaista tulijaa, jos osallistujat tulevat eri aikoihin. Samalla voidaan tarkistaa, onko reppuvihossa viestiä huoltajilta tai opettajalta.
2. Pieni juttelutuokio ajankohtaisista aiheista tai lasten kanssa lyhyt leikki. Jos tunnelma on rauhaton, voi valita hiljaisuuteen ja rauhoittumiseen ohjaavan leikin.
3. Läksyjen tekemiseen varataan rauhallinen hetki. Jos läksyt tulevat valmiiksi, tarjolla voi olla luettavaa tai mukavia lisätehtäviä, kuten värityskuvat. Tehdyistä tehtävistä voidaan antaa pieni kannustin, esimerkiksi tarra.
4. Mahdollinen välipala, vaikka näkkileipä, hedelmä ja mehu.
5. Peli- ja leikkiaika, tai vanhempien nuorten ja aikuisten kanssa vapaata keskustelua.
6. Päivän terveiset reissuvihkoon.
7. Kerran päätös. Esimerkiksi lyhyt kierros, mitä opit tänään tai mikä oli mukavaa. Lisäksi voidaan kerätä toiveita seuraavaa kertaa varten.

Läksyjen tekemisen ohjaaminen käytännössä

Ennen läksyjen aloittamista on hyvä jutella lasten kanssa luottamuksen ja turvallisuuden rakentamiseksi. Voit esimerkiksi kysyä, miten koulussa menee tai pyytää kertomaan harrastuksista. Laadi yhdessä osallistujan kanssa suunnitelma, mitä tehtäviä käydään läpi ja mistä aloitetaan. Jaa suuremmat tehtävät pienempiin, hallittaviin osiin. Voit avoimesti kertoa, jos et tiedä oikeaa vastausta ja yhdessä voitte etsiä ratkaisua. Ohjaajan tehtävä on auttaa vain niissä kohdissa, joissa apua tarvitaan, ja vain sen verran kuin on välttämätöntä. Vastauksen kertomisen sijaan pyri selittämään, miten tehtävä tehdään, jotta osallistuja voi myöhemmin ratkaista vastaavia tehtäviä itse.

Internet ja tekoäly voivat toimia tukena esimerkiksi tiedon etsimisessä, käsitteiden yksinkertaistamisessa, ideoinnissa tai käännösten luonnostelussa. Niiden tuottamia vastauksia tulee kuitenkin arvioida kriittisesti, eikä oppimisen ohjausta tai vastuuta voi jättää niiden varaan.

Hyviä ohjauskäytänteitä

- Älä kysy: "Ymmärrätkö?". Siihen vastataan monesti, että kyllä, vaikka ei ymmärrettäisi. Kysy mieluummin: "Mitä ymmärsit?".
- Anna ohjeita myönteisesti. Älä kiellä juoksemasta, vaan kehoita liikkumaan kävellen.
- Hiljaisuus ja rauha ei synny huutamalla, vaan hiljentämällä omaa ääntä tai pelaamalla kuuntelua ja tarkkaavaisuutta vaativa peli (vinkkejä löydät osiosta Pelit ja leikit).
- Muista kiittää, kehua ja kannustaa.

Yhteys lasten huoltajiin ja opettajiin

Erityisesti lapsille suunnatussa Läksyhelypissä on tärkeää pitää yhteyttä huoltajiin. Repussa mukana kulkeva vihko on yksi helppo tapa. Tärkeitä viestejä voi tarvittaessa kääntää tekoälyn avulla, jos kotona ei käytetä suomea. Toimintakauden alussa on hyvä kutsua huoltajat tutustumaan Läksyhelyppiin tai pyytää koululta mahdollisuutta esittäytyä vanhempainillassa.

Myös yhteydenpito opettajiin ja kouluun on tärkeää. Ohjaaja voi tullessaan käydä opettajainhuoneessa tervehtimässä ja kertomassa, että Läksyhelyppi on taas käynnissä.

Yhteistyön mahdollisuudet

Läksyhelyppi on hyvä paikka tuoda Punainen Risti tutuksi osallistujille, koululle ja huoltajille. Kutsukaa jollekin kerralle mukaan muut paikallisosaston vapaaehtoiset järjestämään vaikka nallesairaala, tarjoamaan lämmin ruoka tai mahdollisuus harjoitella ensiaputaitoja.

Materiaalit Läksyhelypissä

Läksyhelyppiin on mahdollista saada erilaista materiaalia, mutta ohjaajat voivat myös itse koota sopivan toimintapakin. Tarvitaan reppu tai laatikko, johon mahtuu kaikki oleelliset välineet, kuten vapaaehtoisliivit, opastekyltit, kyniä, pelejä, kirjoja, värityskuvia, tarroja ja muuta tarpeellista.

Lasten kielellisiä valmiuksia tukevat lorut, riimittelyt sekä kielelliset arvoitukset. Niitä voi kirjoittaa esimerkiksi postikortteihin, joista osallistujat saavat valita, mitä ohjaaja lukee ääneen. Myös sadut ja tarinat ovat hyviä, joten muutama lastenkirja on hyvä lisä toimintapakkiin. Kirjojen sisältöön kannattaa kuitenkin kiinnittää huomiota, koska vanhemmissa satukirjoissa voi olla kieleltään tai juoneltaan epäsoivia kohtia.

Lapsille suunnatussa Läksyhelypissä värityskuvat ja pienet pulmatehtävät sopivat hyvin itsenäiseen tekemiseen. Nuorille ja aikuisille suunnatussa toiminnassa toimintapakkiin voi lisätä helppoja ristikoita, sarjakuvia, pelikortteja ja muita aikuisille sopivia pelejä. Jos osallistujilla on mukana pieniä lapsia, muutama turvallinen lelu voi olla tarpeen.

Yhteiset pelisäännöt

1

Punaisen Ristin periaatteet

Punainen Risti on puolueeton järjestö, joka antaa apua kaikille avun tarpeessa oleville kansallisuudesta, etnisyydestä, uskonnollisesta vakaumuksesta tai poliittisista näkemyksistä riippumatta.

2

Vaitiolovelvollisuus

Läksyhelfpi-toiminnassa vapaaehtoisia sitoo vaitiolovelvollisuus. Osallistujien nimiä tai tietoja heistä ei saa kertoa ulkopuolisille. Osallistujista ei saa ottaa tai julkaista kuvia ilman lupaa, eikä alaikäisen kohdalla myöskään ilman huoltajan kirjallista suostumusta.

3

Lasten kanssa toimiminen

Hyvä ja turvallinen käytäntö on, että vapaaehtoinen ei ole koskaan yksin lapsen kanssa. Tämä on myös vapaaehtoisen oikeusturvaa. Jos toiminta edellyttää yksin lapsen kanssa työskentelyä, tulee vapaaehtoisen esittää rikosrekisteriote lain edellyttämällä tavalla.

4

Rajaaminen

Vapaaehtoiset eivät tee tehtäviä, joita tavallisesti pidetään palkkatyönä. Tämä tarkoittaa, että Läksyhelfpissä ei anneta varsinaista opetusta, vaan toiminta perustuu ohjaamiseen, tukemiseen ja rinnalla kulkemiseen.

5

Lahjat ja apu

Vapaaehtoiset eivät anna taloudellista apua tai lainoja osallistujille. Mahdollisten lahjojen tulee olla ainoastaan symbolisia.

6

Työntekijät tukena

Jos tarvitset neuvoja, tukea tai ohjausta, voit aina olla yhteydessä Punaisen Ristin työntekijään. Vapaaehtoista ei jätetä yksin haastavissa tilanteissa.

Hyvän ohjauksen keinot

Pyri innostamaan ja aktivoimaan osallistujia. Esitä kysymyksiä ja anna aikaa miettiä vastausta. Kysy vain yhdestä asiasta kerrallaan. Älä jää vastaukseen: "En tiedä". Voit ehkä muotoilla kysymyksen toisin tai jopa kääntää sen: "Tiedätkö, mitä se ei ainakaan ole?". Voit esittää kysymyksiä, joihin tiedät heidän osaavan vastata. Pyydä heitä selittämään omilla sanoillaan käsite, josta juuri puhuitte. Tämä on hyödyllistä kaikille, mutta erityisesti monikieliset osallistujat hyötyvät siitä. He voivat tarvita käsitteen tai sanan toistuvaa käyttöä, ennen kuin ovat siitä todella varmoja.

Toinen käyttökelpoinen ohjauksen keino on sisällyttää toimintaan motorisia ja sensorisia elementtejä, eli hyödyntää liikettä, kehoa ja tuntoaistia. Useiden aivoalueiden ja aistien samanaikainen aktivointi vahvistaa muistia. Voitte esimerkiksi havainnollistaa murtolukuja piirtämällä tai leikkaamalla paperia osiin. Tavuja voi taputtaa ja sanojen osia kirjoittaa värillisille papereille. Kun oppija saa sekä nähdä, puhua että tuntea käsiteltävän aiheen, hänen on helpompi muistaa se. Värit, kuvat ja liike ovat yksinkertaisia mutta tehokkaita välineitä oppimisen tukena.

Erityisten tuen tarpeiden huomioiminen ohjauksessa

Läksyhelypissä käy lapsia, nuoria ja aikuisopiskelijoita, joilla voi olla erilaisia tuen tarpeita. Ne voivat vaikuttaa esimerkiksi keskittymiseen, oppimiseen, vuorovaikutukseen tai osallistumiseen. Läksyhelypin tehtävänä ei ole selvittää näiden tarpeiden taustoja, vaan tukea oppimista ja hyvinvointia.

Keinoja erityisen tuen tarpeiden huomioimiseksi ohjauksessa

1. Luo ennakoitavuutta ja tartu hetkeen

Luo ennakoitavuutta rutiiniin avulla. Se voi luoda turvallisuutta heille, jotka elävät kuormittavassa ja muutosten sävyttämässä tilanteessa. Ole kuitenkin valmis muuttamaan suunnitelmaa hetkessä nousseiden tarpeiden pohjalta. Käytännössä rutiinit tarkoittavat esimerkiksi sitä, että Läksyhelyppi aloitetaan tai päätetään samalla tavalla joka kerta.

2. Hyödynnä kokemuksia

Pyri ottamaan lähtökohdaksi osallistujien kokemukset antamalla heidän uteliaisuutensa ja kiinnostuksensa ohjata, mitä teette. Kysy ja kuuntele. Kun osallistujat saavat vaikuttaa toimintaan, heidän motivaationsa usein kasvaa.

3. Käytä joustavia ja monipuolisia työskentelytapoja

Kaikki eivät opi istumalla ja kuuntelemalla. Voit tukea oppimista liikkeen, piirtämisen, toiminnallisuuden tai yhdessä pohtimisen avulla. Työskentelytapojen vaihtelu tukee keskittymistä, lisää motivaatiota ja herättää kiinnostusta oppimiseen. Tärkeintä ei ole oikea tapa, vaan se, mikä tässä hetkessä auttaa osallistujaa ymmärtämään ja oivaltamaan.

4. Muista kulttuuritietoisuus toiminnassa

Kohtaat osallistujia, joilla on erilaisia taustoja ja tapoja toimia. Tehtäväsi ei ole tietää kaikkea, vaan osoittaa avoimuutta ja kunnioitusta. Kannusta oppimaan muiden kulttuureista ja kertomaan omastaan. Kun suhtaudut uteliaasti ja arvostavasti erilaisiin näkökulmiin, autat luomaan ilmapiirin, jossa jokainen voi olla oma itsensä.

5. Tue osallisuutta ja toimijuutta

Osallisuuden tukeminen tarkoittaa mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Voit kysyä, mistä tehtävästä aloitetaan, milloin pidetään tauko tai mitä peliä pelataan lopuksi. Valintojen tekeminen vahvistaa osallistujan luottamusta omiin kykyihin.

6. Huomioi kielellinen moninaisuus

Kielellinen moninaisuus tarkoittaa osallistujien oman kielitaidon tunnustamista ja arvostamista samalla, kun tuetaan suomen kielen oppimista. Selkeä puhe, rauhallinen tempo ja havainnollistaminen auttavat monia. Kielellinen moninaisuus näkyy myös nonverbaalisessa viestinnässä, kuten eleissä ja ilmeissä. Suomen opettelun rinnalla voitte myös kysyä ja jakaa sanoja osallistujien omilla kielillä, esimerkiksi miten kiitetään. Kielellinen moninaisuus on voimavara, ja jokainen saa edetä omassa tahdissaan.

7. Huolehdi yhteistyöstä huoltajien kanssa

Huoltajat ovat lapsen ja nuoren arjessa tärkeässä roolissa, ja heidän huomioimisensa tukee oppimista ja hyvinvointia. Yhteydenpito voi olla satunnaista ja kielimuurit saattavat hankaloittaa kohtaamisia, joten aina huoltajia ei ole mahdollista osallistaa toimintaan aktiivisesti. Tästä huolimatta on tärkeää pyrkiä luomaan luottamuksellinen suhde, kertoa Läksyhelpin toiminnasta ja ehdottaa koteihin sopivia yhteisiä tehtäviä. Huoltajia on hyvä osallistaa aina kun se on mahdollista.

Pelit ja leikit

Erityisesti lasten kanssa on tärkeä pitää hengähdystaukoja pelaamalla ja leikkimällä yhdessä. Leikki ei ole pelkkä tauko läksyistä, vaan leikkimällä opitaan kieltä, toisten huomioimista ja muita sosiaalisia taitoja. Hyvä leikki voi vaikuttaa myönteisesti lasten ongelmanratkaisutaitoihin, muistiin sekä sosiaalisten sääntöjen ja empatian ymmärtämiseen. Myös aikuisten kanssa pelaaminen on tärkeä yhteisöllisyyden rakentaja.

Läksyhelppi-toiminnan tulee olla hauskaa, turvallista ja osallistavaa. Leikkiessä ja pelatessa saa nauraa. Leikit ovat hauskoja, kun ne ovat inspiroivia ja motivoivia. Vältä liiallista ohjaamista siitä, miten leikin tulisi edetä. Konflikteja voi syntyä, mutta auta lapsia ratkaisemaan ne rakentavasti ja näytä esimerkkiä omalla toiminnallasi. On ratkaisevaa, että leikki on aidosti osallistavaa, joten huolehdi, että mukaan kutsutaan myös ujommat tai vetäytyvämmät lapset. Kunnioita kuitenkin kieltävää vastausta, jos joku haluaa mieluummin vain seurata sivusta.

Esimerkkejä leikeistä ja peleistä

Hiljaisuuteen ja rauhoittumiseen ohjaavat leikit

Vahtikoira ja kello. Peliin tarvitaan kulkunen tai muu kilisevä kello. Pelissä istutaan piirissä. Yksi sulkee silmänsä ja kello asetetaan tämän eteen. Ohjaaja osoittaa toista pelaajaa, joka yrittää käydä viemässä kellon mahdollisimman hiljaa. Tämän jälkeen vahtikoiralle sanotaan: "Herää herää vahtikoira, kellosi on kadonnut." Vahtikoira avaa silmänsä ja yrittää kuulon perusteella löytää kellon. Kellon vienyt helisyttää kelloa ajoittain.

Kurki ja sammakko. Yksi valitaan kurjeksi ja hän sulkee silmänsä. Muut ovat sammakoita ja voivat loikkia tilassa. Kun ohjaaja antaa merkkiään, kurki avaa silmänsä ja sammakot jähmettyvät paikoilleen. Kurki liikkuu tilassa ja tarkkailee, liikkuuko joku. Liikkuneista sammakoista tulee myös kurkia, kunnes viimeisenkin sammakon on nähty liikkuvan.

Salainen merkki. Kaikki ovat paikallaan silmät kiinni. Ohjaaja koskettaa yhtä olkapäälle ja hänestä tulee salaisen merkin antaja.

Tämän jälkeen kaikki avaavat silmänsä ja kulkevat tilassa kätellen toisiaan. Salainen merkki on kätellessä kutittaa keskisormella toisen kämmentä. Muut kättelevät aina tavallisesti, mutta salainen merkin antaja voi kätellä normaalisti ja toisinaan antaa salaisen merkin. Merkin saanut odottaa kymmenen sekuntia, kunnes tekee jonkun suuren yhteisesti sovitun liikkeen tai äänen. Pelissä ei puhuta. Muiden tehtävä on arvata, kuka salaisen merkin antaja on. Arvauksen voi kuiskata ohjaajalle, ja jokainen saa arvata kierroksen aikana vain kerran. Voittaja on ensiksi oikein arvannut, tai salaisen merkin antaja, jos hän pystyy antamaan merkin kaikille muille.

Yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta edistävät leikit

Hassut hahmot. Paperi leikataan pitkittäin puoliksi ja taitetaan kolmeen osaan. Ensimmäinen piirtää hahmon pään ylimpään osaan niin, että kaula osuu taitoksen kohdalle. Paperi taitetaan ja annetaan seuraavalle, joka piirtää keskivartalon näkemättä päätä. Kolmas piirtää jalat näkemättä muita osia. Lopuksi hahmo avataan. Peli on hauska, mutta vaatii ohjaajalta tarkkuutta, jotta ruumiinosat tulee piirrettyä oikeinpäin paperiin.

Teatterileikki esineiden avulla. Yhteistä tarinaa kerrotaan käyttämällä esineitä kertomuksen hahmoina. Yksi aloittaa tarinan valitsemalla esineen hahmoksi. Hetken kuluttua ohjaaja keskeyttää tarinan ja kysyy muilta, mitä seuraavaksi tapahtuu. Keksijä saa tulla jatkamaan tarinaa yhdessä, kunnes ohjaaja taas keskeyttää tarinan. Esineiden lisäksi voidaan käyttää myös kuvittamista yhteiselle paperille.

Kielellistä kehitystä tukevat leikit

Sananselitys. Peliä voi pelata Alias-korteilla tai millä tahansa kuvalla. Yksi selittää sanaa ja muut arvaavat. Kielen kehittyessä peliin voidaan lisätä sääntöjä, kuten selittäminen pitää tehdä tarinan muodossa, erilaisilla tunnetiloilla tai hassussa asennossa.

Yhteinen tarina. Yhteinen tarina kerrotaan lause tai asia kerrallaan. Jos tarina ei

meinaa edetä, voi ohjaaja välissä kysyä ohjaavan kysymyksen. Esimerkiksi: "Mitä tapahtuu seuraavaksi?" tai "Kenet hän tapaa seuraavaksi?"

Uudet yhdyssanat. Lapuille kirjoitetaan tavallisia esineitä, kuten koira, ruoka, mökki jne. Jokainen saa yhden lapun ja liikkuu tilassa sanoen muille, mikä sana itsellä on. Kun löytyy toinen, jonka kanssa sanat sopivat yhteen, jäädyään pariaksi. Kun kaikille on pari, katsotaan mitä sanoja löytyy. Jos sana on outo, pitää tämä uusi yhdyssana selittää muille. Seuraavalla kierroksella samaa yhdyssanaa ei saa käyttää. Vaikeustasoa voidaan nostaa tekemällä useammasta kuin kahdesta sanasta koostuvia yhdyssanoja.

Viihdyttävät leikit

Avaimen piilotus. Valitaan yksi esine avaimeksi. Kaikki muut sulkevat silmänsä ja yksi piilottaa esineen. Piilottaja voi antaa aluksi vihjeen, kuinka korkealla avain on piilossa ja hän voi sanoa lämpenee ja kylmenee, kun joku menee lähemmäksi tai kauemmaksi avaimesta.

Salainen ystävä. Pelissä yksi ei katso, kun toinen pelaaja osoittaa jotain huoneessa olevaa henkilöä tai esinettä niin, että kaikki muut näkevät, mitä osoitetaan. Arvaaja avaa silmät ja kysyy kysymyksiä, joihin voi vastata kyllä tai ei. Peliä pelataan, kunnes pelaaja arvaa, kuka tai mikä on hänen salainen ystävänsä.

Aikuisille sopivat pelit

Spyfall (online tai lautapeli). Pelissä osa on vakoojia, jotka joutuvat keksimään itselleen henkilöllisyyden, muut saavat henkilöllisyytensä valmiina. Kaikki haastattelevat toisiaan ja yrittävät selvittää vakoojan. Jos kaikilla osallistujilla on puhelin ja verkkoyhteys, online-versio on helppo vaihtoehto. Peli löytyy kirjoittamalla nettiselaimen hakukenttään "spyfall online". Sama peli löytyy myös lautapelinä.

Kuka minä olen? Hauska peli, jossa jokainen kirjoittaa paperille yhden sanan ja antavat sen vieruskaverin otsalle niin, ettei tämä näe sitä. Pelin alkaessa jokaisen otsalla lukee, mikä tai kuka hän on. Vuorollaan jokainen yrittää selvittää, mitä omalla otsalla lukee kysymällä muilta kysymyksen, johon voi vastata kyllä tai ei. Katsotaan, kuka arvaa ensimmäisenä kuka tai mikä hän on.

Psykososiaalinen tuki

Psykososiaalinen tuki on osa kaikkea Punaisen Ristin vuorovaikutukseen perustuvaa toimintaa. Läksyhelpissä se näkyy läsnäolona, turvallisuuden tunteen vahvistamisena sekä sosiaalisena ja yksilöllisenä tukena.

Psykososiaalinen lähestymistapa korostaa sosiaalisten suhteiden ja yhteisöjen merkitystä erityisesti silloin, kun elämäntilanne on kuormittava tai vaikea. Tuen tavoitteena on vahvistaa yksilön ja yhteisön voimavaroja niin, että ihminen kokee pystyvänsä vaikuttamaan omaan arkeensa ja selviytymään haasteista.

Läksyhelpi-ohjaaja voi tukea turvallisuuden tunnetta ylläpitämällä selkeää ja pysyvää rakennetta. Rakenne ja rutiinit tuovat toimintaan ennakoitavuutta ja tuttuutta. Suunnitelkaa yhdessä, millaiset käytännöt tukevat turvallista ilmapiiriä. Ehkä ovella on aina yksi vapaaehtoinen toivottamassa osallistujat tervetulleiksi. Ehkä toiminta alkaa joka kerta lyhyellä nimi- tai kuulumiskierroksella. Ehkä pidätte yhteisen tauon tai päätätte toimintakerrat meuhutukseen. Tapoja on monia, ja pienilläkin rutiineilla voi olla suuri merkitys.

Luokaa aktiviteetteja, jotka vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tarjoavat kaikille mahdollisuuden osallistua. Ne voivat olla leikkejä, pelejä tai keskusteluja, joissa jokaiselle on tilaa ja ei jätetä ulkopuolelle. Leikki voi auttaa purkamaan levottomuutta ja jännitystä. Kun lapset voivat itse ylläpitämään leikkiä, heidän toimijuutensa vahvistuu. Aikuisen roolina on tukea, olla läsnä ja huolehtia turvallisuudesta. Nuorten ja aikuisten kanssa on tärkeää huolehtia siitä, että yhteinen keskustelu on turvallista kaikille. Tässä tukena ovat Punaisen Ristin turvallisemman tilan periaatteet, jotka on hyvä käydä läpi keskustelujen alussa. Periaatteet löytyvät Punaisen Ristin kotisivuilta.

Turvallinen toiminta

On yhteinen vastuumme, että osallistujat ovat turvassa Punaisen Ristin toiminnassa. Huolehtikaa turvallisuudesta tutustumalla ensiapuvälineisiin, poistumisreitteihin ja varmistamalla, että tilassa on toimiva palohälytín ja sammutin. Meidän on myös varmistettava, ettemme aiheuta toiminnalla tahatontakaan haittaa eivätkä osallistujat joudu kaltoinkohtelun tai hyväksikäytön kohteeksi. Siksi Punaisella Ristillä on yhteiset säännöt, ohjeet ja toimintamallit, joita työntekijöiden, vapaaehtoisten ja yhteistyökumppaneiden tulee noudattaa. Keskeinen periaate kaikkeen auttamistyöhön on, ettei toiminta saa aiheuttaa haittaa tai lisätä riskejä osallistujille.

Haitan välttäminen Läksyheliissä (Do No Harm)

1. Kohtaa jokainen kunnioittavasti

- Ole läsnä, ystävällinen ja arvostava.
- Kuuntele rauhassa, älä vähättele kysymyksiä tai haasteita.

2. Tue, älä tee puolesta

- Tavoitteena on vahvistaa oppilaan omaa osaamista ja itseluottamusta.
- Auta lasta löytämään ratkaisu itse: kysy, ohjaa ja käytä esimerkkejä.

3. Säilytä turvallinen ilmapiiri

- Pidä ohjaustilanteet rauhallisina.
- Huolehdi, ettei kukaan joudu naurunlaiseksi, syrjityksi tai sivuun jätetyksi.

4. Älä vahvista haavoittuvuuksia

- Älä kommentoi perhetilannetta, oppimisen haasteita, kielitaustaa tai muita arkaluonteisia asioita tavalla, joka voi noloistuttaa tai leimata.
- Jos huomaat turhautumista, pysähdy hetkeksi: "Otetaan pieni hengähdys ja jatketaan yhdessä."

5. Ole tietoinen omasta vaikutusvallastasi

- Ohjaaja voi huomaamattaan ohittaa, leimata tai asettaa ihmisen eriarvoiseen asemaan.
- Tarkista aina, puhutko niin, että kaikki ryhmässä kokevat olevansa yhtä tärkeitä.

6. Toimi aina osallistujan edun mukaisesti

- Jos kuulemasi tai näkemäsi huolestuttaa, kerro siitä työntekijälle. Älä koskaan jää yksin huolen kanssa.
- Sinun ei tarvitse arvioida tilannetta. Riittää, että huomaat ja välität tiedon eteenpäin.

7. Turvallinen tila

- Ohjaus tapahtuu aina näkyvillä.
- Ohjaaja ja osallistuja eivät ole kahdestaan suljetussa tilassa.

8. Kielitietoinen ohjaus

- Käytä selkeää ja rauhallista kieltä.
- Varmista ymmärtäminen, esimerkiksi pyytämällä osallistujaa kertomaan asia omin sanoin.
- Hyödynnä kuvia, esimerkkejä ja havainnollistamista.
- Pilko tehtävät pienempiin osiin.
- Kannusta ja huomioi onnistumiset: "Hienosti oivallettu!"

Et ole yksin haasteiden edessä

Ohjaajan tehtävä ei ole ratkaista ongelmia, vaan huomioida ne ja kertoa niistä mahdollisesti eteenpäin. On tärkeää keskustella huolista yhdessä muiden ohjaajien ja työntekijän kanssa. Myös toisen ohjaajan huolestuttavasta toiminnasta tulee kertoa vastaavalle työntekijälle.

Milloin kysyä lisääpua?

- Osallistuja vaikuttaa poikkeuksellisen surulliselta, ahdistuneelta tai vetäytyneeltä.
- Huomaat toistuvia haasteita käyttäytymisessä tai oppimisessa.
- Osallistuja kertoo kotitilanteesta jotain huolestuttavaa.
- Kohtaat tilanteen, jossa et tiedä, miten toimia.

Ohjaajien turvallisuus

Läksyhelpissä on erityispiirteitä, jotka liittyvät ohjaajan omaan turvallisuuteen sekä osallistujien yksityisyyden suojaan. Seuraavat periaatteet tukevat molempia.

Ohjaaja ei

- anna omia yhteystietojaan osallistujille
- kommentoi osallistujien henkilökohtaisia asioita
- sovi henkilökohtaisia tapaamisia alaikäisen kanssa
- hoida kasvatuksellisia, sosiaalisia tai kriisitilanteita yksin
- kerro osallistujien tietoja ulkopuolisille

Tukea ja ohjausta ohjaajille

Jokaisen Läksyhelpin jälkeen on hyvä käytäntö pitää lyhyt fiiliskierros ohjaajien kesken, jossa voi tuoda esiin heränneitä ajatuksia, tunteita tai huolia. Samalla voidaan sopia ratkaisuksista tai jakaa tehtäviä seuraavaa kertaa varten.

Punaisessa Ristissä on mahdollista saada keskusteluapua sekä tukea ja ohjausta vapaaehtoistoimintaan. Näistä voi olla apua oman roolin pohtimisessa, jaksamisen tukena, toiminnan laadun varmistamisessa ja mahdollisten konfliktien ennaltaehkäisyssä. Vakavissa tai järkyttävissä tilanteissa on myös mahdollista saada kriisiapua. Ota rohkeasti yhteyttä Punaisen Ristin työntekijään, jos koet siihen tarvetta. Ohjaajan tehtävä ei ole ratkaista ongelmia, ja huolet on tärkeää saattaa työntekijän tietoon.

Vapaaehtoinen ohjaaja on monelle tärkeä aikuinen, joka on turvallinen, kannustava ja arvostava kohtaaja. Sinun panoksellasi on todellista merkitystä. Kiitos, että olet mukana tässä tärkeässä työssä.

Punaisen Ristin periaatteet Läksyhjelppi-toiminnassa

1

Inhimillisyys

Läksyhjelpin tavoitteena on auttaa oppimaan ja voimaan paremmin. Läksyhjelpissä kohdataan jokainen tulija lempeästi, rohkaisten ja vahvistaen kokonaisvaltaista hyvinvointia.

2

Tasapuolisuus

Läksyhjelppiin voi osallistua kuka tahansa taustasta, uskonnosta, kielestä tai oppimisen tasosta riippumatta. Kaikki saavat samanarvoista tukea ja huomiota.

3

Puolueettomuus

Läksyhjelpissä ei oteta kantaa poliittisiin, uskonnollisiin eikä muihin ristiriitoihin. Ohjaajan tehtävä on tukea oppimista, ei vaikuttaa mielipiteisiin.

4

Riippumattomuus

Läksyhelppin toiminta perustuu Punaisen Ristin arvoihin ja vapaaehtoisten antamaan panokseen. Toimintaa järjestetään osallistujan parhaaksi, ilman ulkopuolelta tulevia velvoitteita.

5

Vapaaehtoisuus

Läksyhelppi-ohjaajat osallistuvat omasta halustaan, ilman korvausta. Myös osallistujat tulevat vapaaehtoisesti ja osallistuminen on aina heidän oma valintansa.

6

Yleismaailmallisuus

Läksyhelppi-ohjaajan tunnistaa Punaisen Ristin merkistä. Se kertoo, että toiminta on osa maailmanlaajuisia Punaisen Ristin toimintaa, jossa ihmiset auttavat toisiaan kaikkialla.

7

Ykseys

Suomen Punainen Risti on yksi yhtenäinen yhteisö, jonka Läksyhelppi-toiminta on avointa kaikille.

